

Det Europæiske Netværk for Post- traumatisk Stress Træning & Praksis

www.tentsproject.eu

Kompleks PTSD

Et syndrom hos overlevende udsat for langvarige og gentagne traumer

Norbert F. Gurrus, Berlin

Robert Bering, Cologne

PTSD vs. kompleks PTSD

(J.L. Herman, 1992)

- Disorders of Extreme Stress Not Otherwise Specified (DESNOS)
- Kompleks PTSD er associeret med omskiftelige følgesygdomme efter langvarige, gentagne traumer
- Kompleks PTSD er associeret med traumatiske begivenheder i barndommen eller ungdommen.
- Til forskel fra enkeltstående traumatiske hændelser forekommer gentagne, langvarige traumer især, når ofret befinder sig i en form for fangeskab under gerningsmandens kontrol.

Eksempler på fangeskab (1)

- Koncentrationslejre
- Politisk forfølgelse, tilbageholdelse og tortur
- Fange i krigsfangelejre
- Børnesoldater
- Bordeller

Eksempler på fangeskab (2)

- Langvarig vold i hjemmet
- Langvarigt, hårdt fysisk misbrug
- Seksuelt misbrug hos børn
- Organiseret udnyttelse af børn

Begreber og diagnoser relateret til Kompleks PTSD

- Borderline Personlighedsforstyrrelse og kombinerede Personlighedsforstyrrelser
- Vedvarende personlighedsændring efter katastrofale oplevelser (ICD 10: *F 62.0*)
- Udviklingsmæssigt traume (van der Kolk, 2005)
- Dissociative forstyrrelser
- Lidelser ved ekstrem stress

Symptomer på kompleks PTSD (1)

Foreslåede kriterier af J.L. Herman (1992)

- **Forandringer i emotionsregulering**
 - Vedvarende tristhed, suicidale tanker, eksplosiv vrede eller hæmmet vrede
- **Forandringer i bevidsthed**
 - Traumatisk hukommelse - bifasisk og fragmenteret: amnesi og hyperårvågenhed, genoplevelse af traumatiske hændelser, føle sig løsrevet fra egne mentale processer eller egen krop (dissociation)
- **Ændringer i selvopfattelse**
 - hjælpeløshed, skam, skyld, stigma, en følelse af at være fuldstændig anderledes end andre mennesker

Symptomer ved Kompleks PTSD (2)

- **Opfattelse af gerningsmanden**
 - “traumatisk tilknytning”; attribuering af total magt til gerningsmanden
- **Relationer med andre**
 - Variationer i personlige relationer herunder isolation, mistro eller en gentagen søgen efter en redningsmand
- **Ændringer i basale overbevisninger**
 - Tro kan ikke opretholdes, en følelse af håbløshed og fortvivlelse
- **Stofmisbrug**
 - Alkohol, stoffer, afhængighedsskabende adfærd
- **Selv mord, suicidal adfærd**

Symptomer ved Komplex PTSD (3)

- **Selvlemlæstelse og andre former for selvskade**
- **Risikofyldt adfærd**
- **Traumatisk genoplevelse**
- **Selvregulerende forstyrrelse**

Speciel behandling ved Komplex PTSD?

- Der er ikke påvist behov for en specialiseret Komplex PTSD- terapi
- I nogle tilfælde er konfrontationen med det traumatiske materiale ikke formålstjenstlig
- Psykoterapeutiske tilgange understøttet af empiriske studier kan anvendes med nogle ændringer og supplementer

Generelle anbefalinger i behandlingen af Kompleks PTSD (1)

- **Baseret på 3-trins modellen (P. Janet, 1889)**
 - Stabilisering
 - Eksponering
 - Integration

Generelle anbefalinger i behandlingen af Kompleks PTSD (2)

- **Særlig vægt på stabilisering ved hjælp af**
 - Ressourceorienterede interventioner, selvstændiggørelse
 - Skabe “sikre steder”
 - Skabe et “stærkt rum” med henblik på at adskille traumatiske hændelser
 - Kontrollere symptomer, særligt flash-backs, dissociationer, selvlemlæstelse
 - Tilbagetrækning fra stofmisbrug
 - Dialektisk adfærdsterapi – Træning af evner svarende til terapi mod Borderline personlighedsforstyrrelse (BPD)
-

Generelle anbefalinger i behandlingen af Komplex PTSD (3)

- **Særligt omhyggelig brug af eksponeringsteknikker i henhold til**
 - Behovet for kontrollerbarhed fra patientens side
 - Brug af beskyttende dissociative teknikker til at distancere sig fra de traumatiske hændelser samtidig med brug af støttende imaginær konfrontation på alle perceptionskanaler (fx. Screen-technique)
 - Skabe et konstruktivt narrativ (Meichenbaum, 1994)

Eksponeringsfase

“Imaginary screen work”(1)

- Psykoedukation vedr. eksponering
- Forhandling med henblik på at opnå fuldt informeret samtykke fra klienten
- Etablering af forestillede sikre steder
- Etablering af bedste metoder til at kontrollere traume-filmen
- Start af traumefilmen på en forestillet skærm (begyndelsesdato, tidspunkt på året etc.)
- Samarbejde om skabelse af narrativ af de traumatiske hændelser, forestillet på skærmen, støttet af terapeuten (finde ord, fremme den semantiske processering)

Eksponeringsfase

“Imaginary screen work” (2)

- Forbindelse af alle traumatiske hændelser med perceptioner (syn, hørelse, lugt, bevægelse, smag)
- Regulering af tilnærmelse mod og distancering fra de traumatiske hændelser (fx. bruge nutid for tilnærmelse, zoom skærmen ud eller tale i tredje person ental for distancering)
- Finde fornuft og mening om muligt
- Omformulering, imaginær omskrivning og reprocessering

Eksponeringsfase

“Imaginary screen work”(3)

- Indføring af en helende dissociation (fx. Et klogere “ældre selv” møder og trøster det sårede “yngre selv”)
- Arbejde de traumatiske hændelser igennem gentagne gange (habituering)
- Nedskrivning af de traumatiske hændelser
- Styrkende ressourcer
- Fremme selvhjælpende aktiviteter

Integration

- Sorgproces
- Søgen efter genvurdering og ny mening (posttraumatisk vækst)
- Arkivopbevaring af traumatiske erindringer, ophøjet sted
- Fremtidige perspektiver, overlevelsesviden, posttraumatisk vækst, ritualer
- Forebyggelse af tilbagefald
- Gentagen imaginær eksponering („indpodning“)
- Farvel-ritual

Udvælgelse af anbefalet litteratur (1)

- Cloitre, M., Stolbach, B.C., Herman, J.L., Van der Kolk, D.A., Van der Kolk, B.A, Pynoos, R.S., Wang, J. & Petkova, E. (2009): A developmental approach to complex PTSD: childhood and adult cumulative trauma as predictors of symptom complexity. *Journal of Traumatic Stress*, Vol. 22, No. 5, 399-40.
- Cook, A., Spinazzola, J., Ford, J., Lanktree, C., et al. (2005): Complex Trauma in Children and Adolescents. *Psychiatric Annals*, Vol. 35, No. 5, 390-398
- Ford, J. D. (1999). Disorders of extreme stress following war-zone military trauma: Associated features of Posttraumatic Stress Disorder or comorbid but distinct syndromes? *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 67, 3-12.
- Gurris, N. F. Psychic trauma through torture, healing through psychotherapy? In: Graessner, S., Gurris, N.F. & Pross, C. (2001): *At the side of torture survivors: Treating a Terrible Assault on Human Dignity*; pp. 29-56. Baltimore, Md: John Hopkins University Press, 2001.
- Gurris, N.F. (2010): The social context of therapeutic care for migrants, expellees and traumatized persons, in press
- Herman, J. L. (1997): *Trauma and Recovery: From domestic abuse to political terror*. New York: BasicBooks.
- Holmes, E. A., Arntz, A. & Smucker, M.R. (2007): Imagery rescripting in cognitive behaviour therapy: Images, treatment techniques and outcomes. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*. 38;4: 297-305.
- Horowitz, M. J. (1986), *Stress-Response Syndromes: A Review of Posttraumatic and Adjustment Disorders*. American Psychiatric Association, *Hosp Community Psychiatry* 37:241-249.
- Janet, P. (1889;1973). *L'automatisme psychologique*. Paris: Alcan.

Udvælgelse af anbefalet litteratur (2)

- Linehan, M. (1993): Cognitive-behavioral treatment of borderline personality disorder. New York: Guilford.
- Roth, S., Newman, E., Pelcovitz, D., van der Kolk, B., & Mandel, F. S. (1997). Complex PTSD in victims exposed to sexual and physical abuse: Results from the DSM-IV field trial for Posttraumatic Stress Disorder. *Journal of Traumatic Stress*, 10, 539-555.
- Smucker, M. R., Dancu, C. V., Foa, E. B., & Niederee, J. L. (1995). Imagery rescripting: A new treatment for survivors of childhood sexual abuse suffering from posttraumatic stress. *Journal of Cognitive Psychotherapy*, Volume 9, Number 1, p. 3–17. New York: Springer Publishing Company.
- Smucker, M. R., & Dancu, C.V. (2005). *Cognitive Behavioral Treatment for Adult Survivors of Childhood Trauma: Imagery Rescripting and Reprocessing*. Oxford: The Rowman & Littlefield Publishing Group Inc.
- Smucker, M.R. (2005). *Imagery Rescripting and Reprocessing Therapy (IRRT): A Treatment Manual for Adult Survivors of Childhood Sexual Abuse Experiencing PTSD*. Milwaukee, Wisconsin: International Trauma Institute.
- Stolbach, B. (2007): Developmental Trauma Disorder: A New Diagnosis for Children Affected by Complex Trauma. *International Society for the Study of Trauma and Dissociation News*, 25, 6. 4-6.
- van der Kolk, Roth, Pelcovitz, Sunday & Spinazzola (2005): Disorders of Extreme Stress: The Empirical Foundation of a Complex Adaption to Trauma. *Journal of Traumatic Stress*, 18; 5. 389–399.
- van der Kolk, B. A. (2005): Child Abuse & Victimization.- *Psychiatric Annals*. 35, 374-378.
- van der Kolk, B. A. (2005): Developmental Trauma Disorder. *Psychiatric Annals*. 35, 401-408.